

Mickiewicz w. Karolina Jaenischowa

Est. ochotná 181

PROSINEC

SLOVANSKÝ PŘEHLED

ROČNÍK II.

ČÍSLO 3.

SBORNÍK STATÍ, DOPISŮV A ZPRÁV
ZE ŽIVOTA SLOVANSKÉHO

REDAKTOR

ADOLF ČERNÝ

Administrace a expedice

v knihtiskárně F. Šimáčkové v Praze, Jeruzalémská
ulice č. 11.

Vychází vždy prvního pátku v měsíci, vyjímaje srpen a září.
Předplatné (i s pošt. zásilkou)

do všech zemí Rakousko-Uherska, Bosny a Hercegoviny zl. 3.20, do Německa zl. 3.50 (= 6 marek),
do Srbska zl. 3.60 (7.20 franků), do celého ostatního
starého i nového světa zl. 3.80 (7.30 franků, 3 ruble).
Cena jednotlivého sešitu 40 kr.

V PRAZE 1899

KNIHTISKÁRNA F. ŠIMÁČEK, NAKLADATELÉ

OBSAH.

Ze slovanské poesie.

(Ukázka 8.—19.)

Strana

<i>Fr. Kvapil: Z polské poesie. Andrzej Niemojewski. Vesele plujme! I.—III.</i>	
<i>Ješeň. Norec. Z „Uryvků“. I.—IV. Růže. Tam na vlnách . . .</i>	
<i>Tak sníme</i>	129

Stati.

<i>Adolf Černý: V údolí Resie. (Dokonč.)</i>	113
<i>Władysław Mickiewicz: Karolina Jaenischova</i>	119
<i>K. Štěpánek: Aleksěj Konstantinovič Tolstoj a jeho trilogie</i>	122
<i>Ludvík Kuba: Dojmy z Dalmacie</i>	135

Dopisy.

<i>Z Petrohradu (Letopisec)</i>	143
<i>Ze Srbska. (Argus)</i>	144
<i>Z Poznaně. (Kazimierz Wojnowski)</i>	147

Rozhledy a zprávy.

Slované severozápadní:

<i>Maďarská vláda proti slovenské hospodýnské škole. Biskupové ve službách maďarisace. Vystěhovalectví</i>	149
<i>P. Jakub Herrmann, lužický mecenáš</i>	150
<i>Lidové divadlo ve Varšavě. Vyučování polštině na středních školách. Jubileum university Jagiellonské. Sjezd polských historiků</i>	150

Slované východní:

<i>Uctění památky A. A. Grigorjeva a I. L. Nikitina. Jubileum G. A. Džanšijeva a P. V. Šejna. Přípravy k uctění památky Gogolovy. Literární fond. Rozpuštění právnické společnosti moskevské. Pronásledování professorů</i>	151
<i>Rusíni na universitě černovecké. Ukrajinsko rusínská lidová universita</i>	152

Jihoslované:

<i>Strossmayerovo jubileum. Glas-Глас. Lovor</i>	153
<i>Ničifor Dučić. Je-li Tesla Maďar? Stoleté narozeniny J. Hadžiče † J. P. Drobňak</i>	154
<i>Slavnost sinčiveská. † Janko Pajk</i>	155

Umění, věda.

Posudky a oznamy:

<i>Z. Wasilewski: Pomník Mickiewicza w Warszawie 1897—98. (Č)</i>	155
<i>Kazimierz Przerwa Tetmajer: Melancholia. (P. Maternová)</i>	155

(Pokračování na 3. straně obálky.)

WŁADYŚLAW MICKIEWICZ:

Karolina Jaenischova.¹⁾

V papírech Adama Mickiewicze kromě dvou listů Karoliny Jaenischovy, uveřejněných r. 1890, našla se její podobizna a kadeř jejich vlasů. Na kadeři slečna Jaenischova napsala:

Though many a gifted mind I meet,
Though many a friend I see,
To live with them is far less sweet,
Than to remember the.²⁾

Vzpomínky tak drahé mladému jejímu srdci zůstaly též potěchou let její staroby; 2. července 1890 psala mi: »Cítíc se trochu lépe po zeslabení, které mi znemožňovalo každé soustředění myšlenek a skoro každý pohyb, posílám Vám něco, čeho se nenadějete. Je to kousek papíru, jež jsem měla dávno za ztracený; našla jsem jej mezi starými

¹⁾ Jméno Karoliny Jaenischovy úzce jest spojeno s Mickiewiczovým po-
bytem moskevským, postava její pak náleží k nejsympathičtějším ženským
zjevům, jež kdy básníkům zářily. Je to zjev tak světlý a čistý, že plně za-
sluhuje nesmrtelnosti, kterou mu pojišťuje spojení se jménem velkého básníka
Litvy. Karolina Jaenischova pocházela z německé rodiny; byla to dívka vysoce
vzdělaná, vládla plyně několika jazyky, malovala a byla i básnický nadána. To
tehdyž bylo Karolině 19 let. Mickiewicz nabídl se, že ji bude učiti polštině.
Za krátko vyvinul se mezi oběma mladými lidmi poměr hluboké lásky, tak že
Mickiewicz pomýšlel na to, aby učinil Karolinu svou chotí. Nedošlo však k tomu
z příčiny, kterou na sklonku svého života Karolina objasnila synu básníkovu,
autoru tohoto článku, v listě ze dne 20. dubna 1890: »Starší bratr mého otce,
jenž měl v držení veškeré jmění naší rodiny, prohlásil, dojde-li k uzavření toho
sňatku, že vydědí mého otce. Byla bych jej odsoudila k životu v těžké potřebě
a nedostatku. Otec můj byl by pro mne tu obět učinil, avšak nemohla jsem jí
přijmouti. Učinila jsem, jak mně kázala povinnost. Ten, jenž mě miloval, po-
chopil rovněž, že nebylo možno, abych se rozmyšlela. Strávili jsme společně
ještě několik dní, posledních dní duševního svazku. Odjel. Večer před odjezdem
napsala jsem mu svůj druhý list. Vše bylo skončeno. Nespatřili jsme se již
nikdy...« Viděla se posledně 18. dubna 1829. Karolina provdala se sice po-
zději r. 1838 za ruského novellistu Pavlova, leč nikoli šťastně; na Mickiewicze
však nezapomněla do své smrti. Ještě jako stařenka 82letá psala synu Mickie-
wiczovu, Vladislavovi: »Vzpomínka na tu lásku jest pro mne podnes štěstím.
Čas na místě aby mou lásku oslabil, ještě ji sesílil. Ta nevyhleditelná upo-
mínka zachovala mladost mému srdci, které sama se obdivuji.« Před rozchodem
s Mickiewiczem přeložila Konráda Wallenroda do němčiny, ale překlad ten se
ztratil; Humboldt odevzdal jej Goethovi, co se s ním dále stalo, není známo.
Ještě r. 1890 uveřejnila Karolina německý překlad »Tří Budrysovců«. O zají-
mavé, nadmíru ušlechtilé této ženě a jejím poměru k Mickiewiczovi obsáhleji
se rozepsal *Fr. Kvapil* ve čl. »Adam Mickiewicz v Moskvě« (Květy 1899,
str. 237—245). Tím spíše budou českého čtenáře zajímati nové drobné příspěvky
k poznání tohoto poměru, jež podává v tomto článku nejstarší syn básníkův,
Władysław.

²⁾ Ač mnoho nadaných duchů potkávám, ač mnoho přátel vidím, žítí
s nimi daleko méně jest sladko, než vzpomínati na Tebe.

8460

papíry. Je to nový autograf,³⁾ zajímavý jako doklad, že Váš otec mívával ve vyhnanství chvíle dobrého humoru, vyvolaného vědomím vřelého soucitu obklopujících jej osob. Přečetla jsem se vzrušením veselou tu kratochvílí.«

Rukopis Mickiewiczův, napsaný po francouzsku, odnáší se k jakési partii šachu. Má název napoleonský: »První bulletin velké armády. Dán na poli šachovním 26. března (r. 1827).

»Spěcháme Vaší královské ospalé a lenivé Milosti podati zprávu o rozhodném a velkém vítězství, jehož právě dobylo vojsko Jeho královské Milosti krále Černého, Vašeho věrného spojence, nad vojsky Bílých, jež vedl osobně Alexandr Vinevitinov. Potkali jsme se včera s nepřítelem o dvanácté na jeho vlastní zemi. Obě armády, aby každá náležitě mohla rozvinouti své síly, zaujaly výšiny zvané: pokoje Aleksa. Z počátku udržována hustá střelba vychloubání, sebechvály a žertů. Od času k času puštěn nějaký vtíp, posměšek nebo jiná kule hrubého kalibru.

»O půl páté dáno heslo válečné. Jízda naše, uchvácená prudkou a nerozvážnou odvahou, byla nenadále obklíčena a zaskočena. Nepřítel, maje v úctě rytířské její udatenství, nabízel jí čestnou kapitulaci. Ale ta hrstka bojovníků byla odhodlána raději zemřítí, než by byla přijala mír anebo příměří. Byli porubáni do jednoho. Jeho královská Milost Černá uložila půldrubahodinný smutek.

»V krátce však se naskytlá příležitost odvety. Přesně o šesté začala bitva na celé čáře našich posicí. Jízda nepřátelská, podporovaná děly západní věže, zaskočila síly naše na levém křídle a rozbila řady naší pěchoty. Kozák z bílého pluku již již dorážel na našeho krále. Na štěstí rytíř králův, konající službu jeho jenerálního adjutanta, vrhl se na kozáka a sfal mu hlavu před očima Jeho královské Milosti. Událost tato, na oko malé váhy, překlónila misku vítězství. Pěchota naše rychlým krokem postoupila, dobyla zákopů, obklíčila věže a obrátila proti nepříteli vlastní jeho děla. Bojiště bylo té chvíle jevištěm řezi a bezpříkladného zmatku. Nepřítel bránil se hrdinsky, hynul a nepoddával se.

»Za několik hodin nalezen byl král Bílých mezi padlými. Bylo ho lze snadno poznati po vysokém vzrůstu, obrovské jeho tělo pokrývalo dva palce země.

»Vítězství své však jsme draze zaplatili. Nejrozmanitější důstojníci jsou v počtu raněných, mezi nimi i rytíř králův. Jeho královská Milost utrpěla ránu šavlí do tváře, i byl přenesen do zámku Žofíina. Šlechetná paní věnovala mu největší péči a pomocí kouska vosku přilepila nos vznešeného raněného. K večeru Jeho královská Milost cítila

³⁾ Prvním autografem, jež jsem dostal, byl list Mickiewiczův panu Jaenischovi (viz můj „Żywot Adama Mickiewicza“, Poznań 1892, díl I. str. 272). *Pozn. aut.* — Překlad jeho podal Fr. Kvapil ve Květech 1899, str. 241. *Pozn. red.*

se již docela zdráva, převzala nanovo vůdcovství svého vojska a ve dvou bitvách úplně zničila neslavné zástupy Gercka.«

Není těžko domyslit si původu tohoto žertovného vypravování. Slečna Karolina pro příliš časnou hodinu nedostavila se do společnosti, a tu jí Mickiewicz podal žertovný raport o sehrané partii šachu. Jest znám i jiný úryvek toho druhu, jenž se našel v papírech Františka Malewského.⁴⁾ Patrně Mickiewicz pro své ruské přátele improvisoval po francouzsku netoliko ústně, ale písemně.

Kromě tohoto žertíku Mickiewicz Karolině nikdy nepsal. Jen otei jejímu psal dvakráte. List, jež mu poslal z Petrohradu kolem 1. února r. 1818, otiskl jsem (jak jsem již výše v poznámce uvedl) ve svém díle »Żywot Adama Mickiewicza«. Na konci listu zmiňuje se Mickiewicz srdečně o Karolině, chvále její pokroky v polštině. »Jako bývalý její učitel toho jazyka jsem hrdý na takovou žačku. Poněvadž knihy, jichž se užívá při elementárných studiích, rychle se opotřebují, prosím, abyste ráčil odevzdati slečně Karolině dva nové polské svazečky. Ať mi dá záměnou za ně knihu, v které se naučila polsky čísti, bude mi dražší, nežli vydání pařížská a londýnská.«

Podobnou, ač drobnější poznámku činí na konci lístku, psaného panu Jaenischovi patrně za pobytu moskevského, v němž se ho táže po zdraví paní Jaenischové:

»Pane, doufám, že se zdraví Panino polepšilo. Buďte tak laskav říci několik slov o jejím stavu mému sluhovi. Promiňte mi, že Vás obtěžuji tou korespondencí, ale obával bych se nějakého omylu se strany mého hloupého posla.

Přijměte, pane, ujištění úcty, s jakou mám čest býti Vaším pokorným sluhou.

Adam Mickiewicz.

Pan professor polského jazyka připomíná se paměti své žačky.«

Ovšem že záče své daroval díla svá, tehdy vydaná. Na »Sonetech Krymských« napsal jí toto věnování: »A Mademoiselle Caroline de Jaenisch, Souvenir d' un ami étranger. Moscou 1828. Avril 13.«

Na papírové obálce, do níž si zabalila tento exemplář, Karolina napsala jediné slovo: »Pamatuji!«

Na druhém svazku pařížského vydání svých děl napsal jí Mickiewicz polsky: »Karolinie Jaenisch poświęca jej dawny nauczyciel języka polskiego Adam Mickiewicz. St. Petersburg 1828. D. 23. grudnia.« —

Karolina Jaenischova vládla rovně dobře veršem německým i francouzským. Cit, který bytostí její tak hluboce otrásl, ozývá se v jedné z jejích pozdějších básní:

⁴⁾ »Ce que femme prépe« v II. svazku »Mélanges posthumes d' Adam Mickiewicz«, Paříž 1879.

Toi seul as su quelle sainte flamme
 devait brûler dans ce temple fermé,
 et dans ce monde vide et morne,
 si nos beaux songes restent vains
 c'est beaucoup d' avoir su sur terre
 rever un bonheur éternel,
 d' avoir sondé le saint mystère
 et d' avoir deviné le ciel.⁵⁾

Snad i několik nevydaných básní Karoliny Jaenischovy týče se Mickiewiczze.

Karolina Jaenischova shasla v Ostrovici⁶⁾ u Drážďan 14. prosince 1893 jako stařenka 83letá. Synovi Adamovu zůstavila kresbu Orłowského, představující podnapilého šlechtice, kterou obdržela darem od básníka, a kromě toho vlastní kopii podobizny A. Mickiewiczze z obrazu W. Warikowicze. V listě svém, jež mi psala r. 1890, zmiňuje se ještě o dvou památkách na Mickiewiczze: »Před sebou mám jeho podobiznu, a na mém stole malý hrneček od něho z pálené hlíny, na prstě nosím prstének, jež mi daroval.« Přítelkyně její, slečna Belleville, položila jí do rakve s květy i zmíněný hrneček; památka tato byla s tělem jejím spálena v Gotě. Prsten pak, tolikaletým nošením valně otřený, poslala sl. Belleville po smrti své přítelkyně synovi básníkovu . . .

INSTITUT
 BADAŃ LITERACKICH PAN
 BIBLIOTEKA

	Strana
St. Schnür-Pepłowski: Opowieści historyczne. — Szkice historyczne. (R.)	156
A. Jan Zanavikutis: Statistique des livres Lithuaniens et Appel de la Nation Lithuanien. (J. Zubatý)	157
V. N. Latkin: Учебникъ истории русскаго права періода имперіи (K. Kadlec)	158
Dr. Z. V. Tobolka: Styky krále českého Jiřího z Poděbrad s králem polským Kazimírem. (—r—)	158
Louis Leger: Notice sur l'évangéliste slavon de Reims dit: Texte du sacre. (—r—)	159
Jakub Čišinski: Ze živjenja. (A. Černý)	159
Ze srbské literatury. (Argus)	160

Vyobrazení.

10. P. Jakub Herrmann	150
---------------------------------	-----

Listárna.

Dopisy, týkající se redakce, knihy k oznámení a časopisy na výměnu zasílány buďtež přímo redaktoru (Praha, Pštrossova 188—II.).

Rukopisů nevracíme; zvláštními dopisy odpovídati nemůžeme.

K. T. F. Měsíčníky: 1. Hlas, vychází v Uherské Skalici (Szakolcza, Nyitra m.), předpl. pro stud. 2 zl. 50 kr. 2. Slovenské Pohľady v Turčianskom Sv. Martine. Čisti spisy: Jar. Vlčka Dejiny literatury slovenskej, J. Smetanaye Slovensko, Rud. Pokorného Z potulek po Slovensku; články: K Kálala „O maďarisaci Slovenska (Osvěta 1898), J. Baudouina de Courtenay „Slováci a koruna sv. Štěpána“ (Slovanský Přehled, roč. I.). Jen vytrvejte! — **Do Pešti Zpráv** užijeme; další budou vítány. —

Spisy redakci zasláné.

- Kazimierz Przerwa-Tetmajer: Melancholia. (Z portretem autora.) Warszawa, naklad Gebethnera i Wolffa. Krakov, G. Gebethner i sp. 1899.
- O sociálních poměrech českého studentstva. Čistý výtěžek případně ve prospěch nemajetných studujících. Nákladem komitétu sdružených podpurných spolkův a fondův. V Praze, 1899. Cena 15 kr.
- JUC. Jindř. Michálek, okresní tajemník v Roudnici: Jazykové zákony a nařízení pro království České. Závod tiskařský a vydavatelský, Roudnice 1899. Cena 8 kr.
- Reskriptové dopisnice vydané týmž závodem.
- Interpelace posl. Kronawetra a soudruhů o spisku: Nutnost revidovati process Polenský. Dokazuje prof. T. G. Masaryk. Praha 1899. Nákladem „Času“ na Král. Vinohradech, Divišova ul. č. 16. Cena 10 kr.
- Z folklorystyki Slowackiej. Písař Dr. Stanislaw Eljasz-Radzikowski. Lvov 1899. Nákladem Towarzystwa ludoznawczego.
- Nakladatelství Jana Laichtera na Král. Vinohradech oznamuje, že počne jeho nákladem od 15. prosince redakci Fr. Cády, Fr. Drtiny a Fr. Krejčího vycházeti „Česká Mysl“, časopis filosofický, a to jako dvouměsíčník v sešitech o 5 arších. Předplatné činí na celý rok 4 zl., na půl léta 2 zl. Časopis bude přinášeti samostatné články, volné rozhledy o nových jevech jednotlivých oborů (rozhledy po dějinách filosofie, po psychologii, po noétice a logice, po ethice, po sociologii, po metafysice, po aesthetice, po paedagogice, po filosofii náboženství), přehledy časopisecké a (podobně jako Slovanský Přehled) pravidelné dopisy o ruchu filosofickém a nových jevech literárních jednotlivých národů

slovanských, pocházejících od referentů pokud možná domácích. Časopis ten druzí se k váženým slovanským odborným listům toho druhu (Prze-
gląd Filozoficzny, Вопросы философии и психологии), i vítáme jej
upřímně.

Ubiory w Polsce i u sąsiadów w wieku XIV. Nakreślił Walery Eljasz
Radzikowski. Z rysunkami na 9 tablicach. Ogólnego zbioru część III.
wydana z pomocą Akademii Umiejętności. Krakov 1899.

Старая Сербія и Македонія. Историко-этнографическое изслѣ-
дование Спиридона Гопчевича. Перевель съ немецкаго М. Г. Пе-
тровичъ. С. Петербургъ 1899. Типографія В. В. Комарова, Не-
вскій, 136.

Stará Praha. 100 akvarellů Václava Jansy. Popisuje Jan Herain. Pořádá
a vlastním nákladem vydává Bedřich Kočí v Praze, Františkovo nábřeží
č. 14 n. Sešit 2. Obsahuje 4 nádherné reprodukce: Melantrichova
ulice, Před Ungeltm, Pohled z Karmelitské ulice, Hradčany z Jeleního
příkopu. Cena sešitu 2 zl. 50 kr.; celkem vyjde 26 seš. V předplacení
celé dílo za 50 zl., jež lze spláceti měsíčně po 5 zl. Kdo zaplatí celé
dílo najednou, obdrží je pouze za 45 zl. Jednotlivé obrazy po 75 kr.
(poštou po 90 kr.), ve vkusných bílých rámcích po zl. 2-50 (poštou
zl. 2-85).

Одъек у славу вѣнчаща Н. В. Къзаа Данила Петровиѣ-Негоша са Н.
В. Принцемом Милицом Мекленбург-Стрелицком. Skladba na piano
od Miloše A. Dozele. Mostar, 1899. Nakl. Paher a Kisić. Cena 80 kr.

Поздрав из Мостара, smes oblíbených národních písní na piano.
Složil Miloš A. Dozela. Mostar 1899. Nakl. Paher a Kisić. Cena 80 kr.

Mickiewicz i Puszkín, oraz społeczeństwa polskie i rosyjskie.
Przez ** Krakov, 1899. Nakładom Zygmunta Czaczki.

Jean D'Outremer: La Pologne et la paix générale. Paris 1899 Édition
de l'Humanité Nouvelle. 15, rue des Saints-Pères.

Roman Zawiliński: Słowacy, ich życie i literatura. Z przedmową J.
A. Świącickiego. Biblioteka dzieł wyborowych No. 101. Warszawa 1899.
Cena 40 kop.

 *Prátele myšlenky slovanské prosíme, aby
v kruhu svých známých hleděli Slovanskému Přehledu získavati odběratelů, aby jej žádali v kavár-
nách, besedách, čtenářských spolecích a pod. Prosíme
dále odběratele našeho listu, aby si neobtěžovali ozná-
miti nám adressy svých známých, jimž bychom mohli
Slovanský Přehled zaslati na ukázkou.*

F

8460